Број 252. У Новом Саду, у петак 16. (29.) новембра 1912 Година XLVII.

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 3 круне; на четврт године 9 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 К 50 п. за четврт године 10 К 5 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 кр., на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т Чавића — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија у Лауша Кошута (главној) улици број 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрација »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Чек-конто 12008.

У одбрану српске народне црквене автономије.

Др. Живко Богдан је са дозволом угарске владе проговорио о српској народној црквеној автономији у угарском сабору. Он је то хтео да учини још у септембру, али онда Лукач није имао времена да се спреми за одговор. Садашње политичке прилике учиниле су се Лукачу врло згодне, да проговори и о српској народној црквеној автономији. Ако је мислио, да ће својом изјавом ублажити огорчење српскога народа, онда се јако преварио. Изгледа нам, да му је циљ била, да нас и опет заједе, јер оно, што он тражи од српскога народа, то је слично самоубијству. Сазив српског народног црквеног сабора ставио је у изглед само у том случају, ако се народ одрече свих својих права. Он признаје, да је државни закон већ прописао, да у српском народном црквеном сабору мора бити две трећине световњака и једна трећина свештеника, те да он то не може променити. Али у исти мах наглашује да ће он прописати нов изборни ред у којем ће заокружити срезове по својој вољи и још уместо бивших граничарских официра увести 25 вирилаца. Међутим по закону он на то нема права, јер је у IX. зак. чл. од 1868. не само одређен број саборских чланова, него уједно прописано (у 3. §-у), да српски народни црквени сабор *самостално* доноси уредбе за црквене, школске и закладне послове и да се све има радити по правилима, које сабор пропише. Тим законским чланком прописано је, да сабор ствара и изборни ред, а не угарски министар председник.

Ако се дакле министар председник упусти у прописивање изборног реда, онда ће он не само потпуно уништити српску народну црквену автономију, него поново повредити државни закон. Али од данашњег министра председника, који непрестано гази државне законе, не може се ништа боље ни очекивати. Он и не крије, да му је стало само до тога, да у српском народном црквеном сабору седе људи, који ће извршити само оно, што влада пропише. Он тражи јемства, да ће сабор само онаке уредбе створити, какве жели влада, иначе ће и опет бити октројака. То јемство састоји се у томе, да у сабор дођу само они „одлични“ Срби, који не маре за интересе српског народа, него који ће извршити све оно, што од њих влада жели. Управо, министар председник Лукач тражи, да српски народ изабере такав сабор, који ће се одрећи свих стечених права народних у корист владе и калуђера. Али српски народ није вољан да учини самоубијство ни за љубав Лукачеве владе. Такве посланике српски народ неће и не може бирати. Такве посланике може Лукач наименовати, али они неће никада бити посланици српскога народа. Они могу имати титулу Лукачевих и Тисиних чизама! Или српски народ има самоуправу — или је нема! Ако има самоуправу, онда ће изабрати посланике по својој вољи, који ће градити автономне уредбе према интересима српскога народа, а не по укусу Лукачевом и Тисином, нити по ћефу незајазивих српских епископа и калуђера. Ако му пак не даду самоуправу, онда нека се то отворено призна. Лажне уставности и лажне автономије српски народ не треба, па неће ни да помаже одржавање лажне автономије. Ако се хоће мимо закон да влада у нашој автономији, српски народ неће дозволити, да се то насиље прикрије образином, него ће је здерати: па нека се види, да српски народ нема автономије! Зато нека Лукач не очекује, да ће му српски народ саставити сабор, који би владино насиље прикрио лажном автономијом.

На Лукачева друга размишљања осврнућемо се други пут, јер је његов говор пун нетачности. Овом приликом хоћемо још да прикажемо улогу Живка Богдана. Он се пренемагао у сабору, да су се чак и мунгови и све владине пришипетље ожалостили и запрепастили због укидања автономије, јер је тај чин код њих уздрмао уверење, да је автономија обезбеђена за сва времена. Они се наводно боје, да автономија почива на несигурној основи, коју свагдашњи владар може по вољи уништити. Живко Богдан се није хтео да упусти у разглабање, да ли је требало укидати автономне уредбе због тога, што митрополијски црквени савет није хтео да прогласи синодални штатут. А зашто? Та то је најглавније! Да му је у истини стало до автономије, он би изнео, да је потврдом синодалног штатута повређена не само автономија, него и државни закон. Али да, кисело је грожђе. Неће Живко Богдан да нападне владу, чијом је милошћу дошао до мандата, него се пред њом превија и моли је, да га увери: да у будућности не мисли на потискивање световног елемента Ако би се то обистинило, углед епископа би страдао, интерес верних за црквене и школске послове смањио би, а интелигенцији би се одузело поље рада, на коме је могла да задовољи потребе свога народа. Али ако је влада укинула автономне уредбе само зато, да би се могле створити нове, он онда налази, да је то био згодан пут за успостављање реда и мира у автономији.

Ми смо већ у септембру рекли, да ће Живко Богдан и мунгови покушати, да сасну прашину народу у очи. Говор Живка Богдана то потврђује, а да од мунгова народ нема шта да очекује види се већ из тога, што су они узели на знање одговор Лукачев, којим је српскоме народу поручено, да не може добити праву него само лажну автономију, у којој ће решавати Лукачеве, Тисине и Цувајеве чизме. И после таког држања свог још је Живко Богдан најпонизније замолио Лукача, нека утиче на патријарха (дакле да му изда заповест, јер Лукијан само заповести извршује!), да сазове конференцију са најбољим заступницима световног реда, где би се имао постићи споразум! Иако се овако жалосно држе, мунгови се још усуђују да траже неке конференције. Зар с њима да се конферише? И зашто да се с њима конферише, кад они немају свог мишљења, него се управљају само по заповестима Лукачеве владе?! Само је српски народ по-

ПОДЛИСТАК.

НА ДАН ДУШАНОВЕ СЛАВЕ.

— ИВАН ИВАНИЋ. —

Призрен, Аранђелов дан.

Наша, и иначе мала група српских и страних ратних дописника у вишем штабу треће српске војске, постаје све мања. Разилазимо се. Ратне операције ове војске могу се сматрати да су у главном завршене, те нам другови одлазе у своје редакције, или на другу страну, где има више и интересантнијих догађаја. Остасмо у Призрену само двојица, г. Живојин Дачић, директор „Српских Новина“ и ја. Наш ратни друг Јаша Томић са Гравијеом, ратним дописником „Фигара“, одоше јутрос пут Урошевца (Феризовића) на Косово Поље, па преко Качаника и Скопља у Београд и даље. Др. Вукан Круљ, наш колега из сарајевског „Народа“ и други отишли су још раније. Сад смо нас двојица сама и тешко нам је без другова. А тако смо се свикли једно на друго. Са Јашом и другима већ смо више од месец дана заједно у Новој Србији, овде, на југу од старих нам граница. Учинили смо са штабом треће војске цео њен дуг, победама и славом увенчани још тешки, крвави пут, почев од дана љутих битака на Мердарима, Рачи, Врелу, Васиљевцу, до данас. Били смо у том славном походу српске војске увек заједно, и у добру и злу. Са границе на Подујево, Тенешдол, Приштину, Косово Поље, Гњилан, па преко Бујановца, Прешева, Куманова у престони царски град Скопље, а из њега поред хучног, валовитог Лепенца кроз тврди кланац Качаника, поред гроба Мусе Кесеџије, поново избили код Урошевца, на Ситници, на Косово Поље, те кроз Црнољевски кланац, кроз| љуте Арнауте, стигосмо у царски град Призрен, освојен, српски. Били смо сведоци крвавих битака, окршаја, чарака и дивили смо се српској војсци, која не зна за поразе, већ само за победе.

*

Испративши другове пођосмо у лепи храм Св. Ђорђа. Пут нас води поред џамије Синан-пашине, Синадина из Опоља, потурице, који је спалио свете мошти Саве Немањића на Врачару и од тесаног камена Немањиских задужбина саградио ову и толике друге џамије, са којих хоће и данас, — први је дан Бајрама, — проносе славу Алахову и Пророкову, али тужно, без наде, чисто јецајући за прошлим данима владавине полумесеца у овим земљама српског крста . . .

Данас је у Призрену велики дан. Трећи по реду, јер је у Призрену било за овај месец дана три велика дана, каквих није било од како је стару српску државу покрио мрак слома на Косову 1389. године. Први дан је 17. октобар, када је победничка српска војска први пут ушла у Призрен; други 29. октобра, кад је уз звук бојних труба, грмљавину топова и заносних звука српске химне на високој тврђави Душановог града Призрена свечано залепршао велики, тробојни крсташ барјак, први пут после Косова и данас.

Данас је Аранђеловдан, крсно име Душана Силног, цара српских, грчких, бугарских и приморских земаља, балканскога императора. Први престони град царев Призрен, прославља данас цареву славу први пут у слободи после Косова, прославља је српски, најрадосније, јер се и на Урошевој кули у Серезу, где је Душан изабран, и у Скопљу, где је венчан на царство, и на литицама Јадранског Мора, на кулама светиљама старих, царевих пристаништа вије такође српска застава. Радоснијег дана Србин нема од данашњег и то се јасно огледа на лицу сваког Призренца, наших ратника.

У цркви Св. Ђорђа је служба Светом Аранђелу Михаилу, заштитнику дома Немањићског Црква је нова, лепа, пространа, она је сведок родољубља Срба Призренаца. Новије, лепше цркве у северозападној Старој Србији нема. Такмачи се с њоме само храм Срба Гњиланаца. Старе цркве Св. Арханђела у Призрену, највелељепније задужбине његове нема више. Једино јој још рушевине стоје, да нас са рушевинама Душанова града подсећају на старо,

зват, да решава о својој судбини, а не конференција „најбољих“ заступника световног реда, коју би саставио покорни Лукијан. Не тражи и не жели српски народ конференције, него да се сазове српски народни црквени сабор на основу изборног реда од 1871. године. Они посланици, које српски народ изабере својом слободном вољом, нека донесу одлуку. Којечије чизме нисмо жељни да видимо.

Рат на Балкану.

Заузеће Драча.

Са више страна стижу извештаји, да је српска војска *заузела Драч*. Така је вест стигла и у Беч, а некоји београдски листови јављају, да је и генерал Јанковић јавио, да су српске трупе заузеле Драч. На путу своме од Љеша до Драча имале су српске трупе само један сукоб са Турцима. Турке су разбили. Да ли су Турци и Арнаути и при заузимању Драча дали отпора, о томе нема извештаја. „Дељи Телеграф“ јавља, да су Арбанаси у Драчу, у граду и у пристаништу, поскидали турске заставе и истакли арбанашке (црни орао на црвеном пољу) и да су поскидали турске власти, а поставили своје. Тај извештај није проверен, но ако је тачан, онда су одреди српске војске свакако морали се бити са Арбанасима пре но што су узели Драч.

О заузећу Драча нема још званичва извештаја. Берлински лист „Локаланцајгер“ пак дознаје већ и то, да српске трупе по заузећу Драча продиру на *Авлону* (Валону), где Исмајил Ђемал хоће да сазове арбанашку скупштину и прогласи независност Арбаније.

Спор између Аустроугарске и Србије.

Из Беча полузванично приказују спор између Аустроугарске и Србије овако: Преговоре је отпочела српска влада, када је преко свога посланика у Бечу, Симића, покушала да докаже аустроугарској влади оправданост својих захтева. На то је аустроугарска влада преко свога посланика у Београду, Угрона изложила српској влади своје становиште, а да је тражила, да се српска влада о томе изјасни. Према томе не може бити ни говора о томе, да је аустроугарска влада одређивала неки рок, у коме јој српска влада мора одговорити. Шта више, аустроугарска влада није ни тражила никаква одговора, те се према томе не могу изводити никакви закључци гледе тог дела балканских питања, ако српска влада на поруку Аустроугарске ништа и не одговори. Аустроугарска може да чека и она ће чекати, да се сврши рат на Балкану, па да се онда реше сва питања, па и питања, у којима је она заинтересована.

Што је Аустроугарска пристала, да се и њен спор са Србијом решава после рата, када буду решавана остала питања, то је у Београду учинило најбољи утисак. Министар-председник Пашић изјавио је пред једним послаником да ће се спор са Аустроугарском решити мирним путем. Политички кругови су уопће уверени, да до рата између Аустроугарске и Србије неће доћи.

Настојавање великих сила.

Из Берлина јављају, да у тамошњим званичним политичким круговима превлађује уверење, да се међународни политички положај сваким даном пречишћава све више и изгледи по мирно решење бивају све јачи. Решење спору између Аустроугарске и Србије одгођено је до свршетка рата, а све владе великих сила спремне су и одлучне, да пораде на изравнању свију противности. Оне се уздају, да неће доћи ни до сукоба између Аустроугарске и Русије.

„Тан“ сазнаје, да ће енглеска влада предложити, да се дипломатски заступници разних сила у Цариграду ускоро састану и тамо се посаветују о садањем положају.

Становиште Русије.

Руски посланик у Риму *Крупенски* изјавио је сараднику „Месаџера“, да читаво балканско питање, подразумевајући ту и питање Арбаније и јадранске луке, имају велике силе у свези и споразумно одлучити. За то није неопходно потребно да се састаје европска конференција, може се то постићи и путем дипломатских преговора. али ће се европска конференција свакако састати. Русија неће потезати питање Дарданела. Потребно је, да Дарданели имају чувара у мирно доба. За ту улогу ослабљена Турска још је погоднија него снажна. У рату ће и онако свака поморска сила изнудити себи пролаз кроз Дарданеле. Русија је наклоњена Србији и штитиће њене оправдане интересе, но наклоност руска према Србији није слепа и непромишљена. Шта ће бити са Арбанијом то Русију слабо занима. Али они, који имају тамо интереса, треба да имају на уму, да Арбанији не достају сви унутарњи услови за самосталност, па ће она убрзо бити плен јачем јој суседу. Русија жели, да се сви спорови реше мирно.

Балкански Савез и европска конференција.

Из Софије јављају, да бугарска влада према оној намери великих сила, да се коначна одлука у балканском рату донесе на европској конференцији стоји на становишту, да за решење балканског питања није потребна никаква конференција. Бугарска влада ће пристати на конференцију само тако, ако програм конференцији буде унапред строго одређен, а у програму буде једна једина тачка: потврда или признање новог положаја. На томе становишту стоје и владе осталих балканских савезних држава.

Преговори о миру.

Преговори о примирју још се воде између изасланика Турске и балканских савезних држава. Како стоји са тим преговорима, тачно се не зна. Из Софије јављају само толико, да Турци покушавају да одуговлаче, но Бугари ће одлучно настојати, да што пре дође до одлуке. Има гласова, да Турска тражи, да балканске савезнице и њу приме у савез. Гласови, да је Грчка већ склопила мир са Турском, одлучно се побијају из Атине. Ни једна од савезница неће засебно склапати никакав споразум.

„Берлинер Тагсблату“ јављају, како је један бугарски министар рекао, да Турска када одуговлачи преговоре — ради за Бугарску. С почетка је Бугарима то одуговлачење било непријатно али сада није и Бугари могу чекати. Сваким даном бугарски су положаји на Чаталџи све чвршћи, а трупе јаче. Српска војска од 60 хиљада војника спремна је да пође на Чаталџу. Бугарско топништво заузело је тамо згодне положаје и уврстило се.

Разне вести.

— Дипломатски заступници великих сила у Цариграду решили су, да се искрцане трупе врате на бродове, али ће се у случају потребе поново искрцати.

— Званично се оповргавају гласови, да је руски посланик у Београду Хартвиг, био код краља Петра, као и гласови, да посланик Хартвиг утиче на решење актуалних питања.

— Аустроугарско посланство у Београду саопћава, да су угарске пограничне власти од своје владе добиле наредбу, да

велико доба у тренутку, када смо ушли у велико, ново доба.

Црква св. Ђорђа, саборни храм митрополије рашко-призренске, препуна је побожног народа. Десно је ђенерал *Божидар Јанковић*, командант победничке треће војске са својим штабом, лево је пријатељ и досадашњи заштитник Срба Призренаца симпатични царско-руски конзул *Емилијанов* са драгоманом Цветком Јаквћем.

Службу служи заслужни ректор Српске Богословије у Призрену, задужбине Симе А. Игуманова, прота *Стеван Димитријевић* са пет свештеника. После службе помолисмо се Богу за покој душе палих српских јунака, а за тим настаде свечано благодарење на победи српског оружја. Значај те победе истакао је прота у свом родољубивом говору. Народ је био пресретан да с амвона чује, да се српска застава, после тешких, крвавих борби вије већ и у Битољу и на обалама Адрије, тог некадашњег и садашњег српског, Сињег Мора. То су на улицама објавили телали и Арнаутима и Турцима данас, први дан њихова Бајрама...

За време службе уз звуке црквених песама мешао се звук звона и топовске паљбе са старога града. 101 топовски метак објавио је српске победе Призрену, областима Подримља, Хаса, Опоља, Горе, Љуме, па даље преко Белог и Црног Дрима, кроз снежне горе све до Дукађина, Дебра, Мирдита и Јадранског Мора, свима арнаутским племенима, новим поданицима српскога краља.

*

Улице је преплавио силан народ, који је поздрављао седог ђенерала и његове батаљоне, који су уз звуке српских маршева пролазили улицама у своје касарне у Призрену, ван Призрена и горе, на српскоме граду. И сваки војник био је поносит, сретан, задовољан, јер је би сарадник великих дела, која се почињу у данашњој дневној наредби ђенерала Јанковића упућеној и јутрос прочитаној српској војсци, која гласи:

Јунаци!

У низу оних многих успеха, које је наша победоносна војска за тако кратко време постигла, имамо да забележимо још један врло знатан успех.

Одреди наше армије из Шумадије и Дринске дивизије, којима је било стављено у дужност да нашу свету заставу тробојницу развију на обалама *Јадранског Мора*, извршили су овај препун тешкоћа, али пун славе и части задатак.

Поносни српски стег, који је победоносно пронесен кроз *Косово* и *Метохију*, који се захваљујући победама наше војске сада већ поносито лепрша на *Куманову*, *Скопљу*, *Призрену Приштини*, *Новом Пазару*, *Пећи*, *Ђаковици*, *Митровици Велесу Штипу*, *Марковом Прилепу*, *Битољу* и толиким другим знаменитим местима *по Старој Србији* и *Маћедонији*, сада се вије и на обалама *Јадрана у Медову*)* и *Љешу*.

Јунаци!

Наша војска, и до сада позната и призната са своје храбрости и издржљивости, и сада је показала, да је Србин и непобедан и н надмашан, кад се бори и за слободу своје браће и за добро и величину своје домовине.

Они војници, којима је Бог био доделио ту срећу, да границе наше домовине прошире до Јадранског Мора, извршујући тај свети задатак, показали су необичну издржљивост и храброст. Идући по врлетима, кроз које је до сада људска нога у опште ретко пролазила, по најгорем времену, идући кроз сметове, газећи преко набујалих река, подносећи и глад и студ они су пронели славу српскога оружја до Мора и својој домовини и своме народу донели су једну нову, превелику тековину.

Јунаци!

Објављујући овај најновији успех нашега оружја, ову најновију тековину нашега народа, ја вас позивам, да истрајете у започетом напорном и ненадмашном јунаштву. Нека се наша домовина поноси нама.

Јунаци!

У овим свечаним тренутцима, када с највећим поносом бележимо успехе нашега победоносног оружја, узвикнемо:

Живео наш врховни заповедник Његово Величанство краљ Петар I.!

Живео васколики српски народ!

Командант-ђенерал,

Бож. Јанковић.

Читање ове ђенералове дневне наредбе пропратиле су хиљаде грла српских војника у Призрену, са громогласним — Живео краљ!

---

*) Медово је старо, српско име пристаништа на Јадранком Мору, ниже Скадра, познатог под именом Сан Ђовани ди Медуа. *Дописник.*

од српских поданика при прелазу у Аустроугарску захтевају уредну путну исправу.

— У београдском 7. допунском округу позвани су сви резервни официри и војни чиновници, који још нису у војној служби, да се за 24 сата имају пријавити својим командама.

— Бугарски војни обвезници за 1914. годину позвани су, да ступе под заставе 20. новембра.

— Бугарски принчеви Борис и Ћирило походили су прекјуче град Серез.

— Јуче је у грчки арсенал у Атини стигао турски торпиљер „Адела“, који је извучен из мора код Превезе. „Адела“ ће се придати грчкој убојној флоти.

— Турска је влада решила, да „у највишем интересу државном“ суспендује уставност. Законодавни делокруг сабора пренеће се делимично на државни савет, у који ће бити именовани још неки хришћани, али му влада неће бити одговорна.

Помоћ са стране.

У *Паризу* је образован одбор за скупљање помоћи српским рањеницима. У том одбору су врло угледне и истакнуте личности из француске престонице, као високи државници, политичари, генерали, свеучилишни професори, научењаци и др. Тај одбор издао је проглас на своје суграђане, Французе, у коме се каже: Нигде на Балкану нема тако живе симпатије за Француску, као што је то у Србији. Та симпатија је у више прилика засведочена и на делу. Пре две године за наше пострадале од поплаве послати су из Србије велики прилози, преко 30 хиљада динара. Године 1870. пређашњи ђак наше војне школе у Сен Сиру, Петар Карађорђевић, садањи краљ Србије Петар I, борио се с нашом лоарском војском и са источном војском и одликован је у Вилерсекселу. Пређашњи ђак наше политехнике, доцнији министар краљевине Србије, Гарашанин борио се с нашом војском код Меца. Француска је дужна да посведочи своју захвалност тим племенитим и храбрим борцима и да укаже своју пажњу и помоћ српским рањеницима.

Неколика добротворна друштва у Лондону послала су у Софију 6 хиљада фунти штерлинга за помоћ становништву за време рата. Бугарска краљица примила је то енглеско изасланство и саопћила му да жели, да се та свота подели једренском становништву, чим Једрене буде ослобођено.

За рањенике.

Господин Миливој Јовановић фаркаждински столар скупио је 187 К 90 потура, коју су своту приложили следећи: 25 К Тоша и Хермина Комлушки; 20 К Тома Јанков; по 10 К Никола Дабић, Игњат Бекић, Лаза Лазић, Јован Пругинић; 4 К Живан Лазић; по 3 К Стеван Станишић, Велизар Велемиров; по 2 К Јован Мургу, Јован Ивковић, Стеван Максимов, Љуба Јанков, Мелентије и Лука Станков, Милан Велемиров, Светозар Савин, Јован и Стана Јанков, Мориц Пилиш, Сава Зарић, Ника Стојадинов, Душан Бокинац, Богољуб Савин, Светозар Пругинић ћурчија и Владислав Перков опћ. подбележник; по 1 К: Светозар Деспотов, Тома Адамов, Алекса Шушак, Ника Јованов, Бранко Живановић, Олга Радуловић, Петар Хилд, Милан П. Дијаманди, Меланија Ивковић, Јован Татомиров, Лаза Курјак, Жива Курјак, Гена Иниће, Коста Марков, Лаза Станојлов, Никола Матић, Тоша Максимов, Сава Милутинов, Жива Катић, Зара Милошев, Љуба Лекић, Илија Бабић, Софија Вујић, Влада Мирч, Каменко Стефанов, Спира Белић, Мита Матић, Светозар Шупица, Милош Савин, Љуба Бабић, Душан Бабић, Захарије Живанов, Миливој Јованов, Кирил Марков, Љуба Максимов, Милош Торачки, Ђока Јованов, Трифун Бабић, Жива Епифанић, Вића Пругинић, Рада Царан, Паја Адамов, Мија Јовановић, Жива Петров, Јефта Цвејин, Милан Шупица, Милош Момиров, Милан Херцег, Матија Епифанић и Љуба Шушак; 90 пот: Ката Јанкова; по 60 пот: Пера Велемиров, Светозар Арсенов, Ђока Велемиров; по 50 пот: Велемир Живанов, Светозар Торачки, Жива Милошев; по 40 пот: Лајош Гомбар, Стеван Стајић, Давид Полић, Малвина Кершнер, Јула Попова, Милица Белић, Паја Станков, Јефта Белић, Милан Субаша, Жива Белић; по 30 пот: Јела Максимова, Давид Кениг, Душан Илић, Милутин Станков, Анка Петков, Аца Милошев; по 20 пот: Даница Раданова, Велизар Белић, Јован Милошев, Стеван Милошев, Панта Шупица, Јосим Јовков, Нића и Андрија Јованов, Рада Бабић, Светозар Катић Душан Царан, Влада Недељков, Миливој Милин, Влајко Шушак; по 10 пот: Лука Милошев. Осим горње своте приложено је много платна и пешкира.

У Српском Крстуру је одбор за скупљање прилога од три лица (др. Славко Шећеров, Светислав Малбашки, Груја Величков) скупио и предао лично 2800 круна и 90 потура. Приложили су ови: Српска црквена општина 1000 круна; Андрија Јанчић 300 круна; Живан Јајагин, Светислав Малбашки по 200 круна; Српска Штедионица д. д. 100 круна; Груја Величков, Урош Јанчић по 50 круна; Рада Шећеров 41 круну, Иван Субић 30 К; Душан Шећеров, Богдан Шећеров, Богић Шећеров, Јова и Пава Јанчић, др. Славко Шећеров, Шандор Н. Шећеров, Давид Ловадинов, Љубомир Јанчи , Васа Јабланов, Крстурска Вересијска Задруга, Јелка Д Николић, Андрија Јегдић, Цветко Надлачки, Славко Дражић по 15 К; Глиша Шећеров 12 К; Шандор Јабланов, Младен Јегдић, Љубица Топонарски, уд. Л. Дражић, Анча Богдана Шећерова, Гавра Блажић парох Ђурица Малбашки, Миша Урошев, Живојин Надлачки, Богдан Јегдић, Вељко и Душан Илкић, Олга Шлезингер, Младен Добрички, Шандор Јанчић, Драгутин Малбашки, Андрија Герић, Танасије Шећеров, Мила Перишић, Олга Новков по 10 К; Стева Симендић, Марко Јајагин по 6 К; Мила Суботин, Сава Шећеров, Иса Новков, Влада Јабланов, Омер Шећеров, Савета Шећерова, Светозар Марић, Паја Јанчић, Штева Шећеров, Велемир Новков, Ангелина Терзин, Јова Башарагин, Рада Ловадинов, Шандор Јегдић, Сава Јабланов, Виша Шећеров, Жива Живков, Душан Ајваз, Милан Ајваз, Димитрије Јанчић, Жива Малбашки, Јулис Субић, Илија Лагунцин, Лука Јабланов, Јоса Јегдић, Васа Суботин, Мита Пећан, Славко Глигурин, Пера Илкић, Танасије Зарић, Шандор Башарагин, Шандор Ђ Шећеров, Пера Суботин, Милика Перишић по 5 К; Милош Јовичин 4 К; Радојица Новков, Ђурица Малбашки, Рада Раић, Живко Јанчић, Цветко Јегдић, Рада Јанчић, Андрија Прибој по 3 К; Штева Тацин Јанчић 2 К 40 п; Дамјан Бикић, Ива Блажић, Дана Живков, Милош Шећеров, Јевра Шећерова, Драгољуб Зарић, Језда Шећеров, Рада Башарагин, Јосим Радојичин, Лука Проданов, Тима Зарић, Мита Кихоран, Воја Јабланов, Ђурица Шећеров, Младен Јајагин, Милош Башарагин, Омер Живков, Милан Лукић, Илија Шећеров, Лина Д. Шећерова, Обрад Башарагин, Глиша Ловадинов, Велемир Шећеров, Руфин Јанчић, Омер Надлачки, Богдан Башарагин, Војин Јанчић, Сима Јанчић, Тима Живков, Шандор Малбашки, Миливој Кихоран, Штева Башарагин, Жарко Живков, Ђука Зорић, Жива Јанчић, Панта Марјанов, Ива Попов, Север Томин, Радован Малбашки, Ђурка Ајваз, Ђурица Јајагин, Љуба Герић, Љубица Герић, Ђука Јосимов, Пијада Илкић, Младен Јосимов, Милош Блажић, Прода Илкић, Цветко Шећеров, Цвета Шећеров, Кристифор Марковић, Рада Јанчић Ц., Вита Рупић, Ђука Јабланов, Паја Малбашки, Васа Малбашки по 2 круне; Аркадије Бабић, Љупко Илкић, Зора Јанчић, Ратко Јанчић, Милош Марјанов, Душан Јанчић, Марко Проданов, Жарко Блажић, Милева Јегдић Светозар Јабланов, Богић Баков, Штеван Зарић, Стеван Вујић, Ернест Шен, Шандор Шереги, Драгутин Петров, Милић Проданов, Рада Француз, Рада Зарић, Ђурица Јанчић, Пера Јанчић, Коритан Пакашки Шандор Думатров, Танасије Малбашки, Гига Јанчић, Омер Јегдић, Јоца Берар, Милош Берар, Ђурица Пакашки, Коритан Крстић, Милош Миладинов, Сава, Коритан и Лаза Зорић, Пера Бајишански, Среда Јосимов, Смиља Шећеров, Јаша Наштаћин по 1 К; Рада Живков, Шандор Шећеров, Рада Шећеров, Сима Мирков по 40 п.; Теја Илкић, Душан Проданов по 20 пот.

Вести из места и са стране.

Јако им се жури.

Бачки комесарчићи необично се журе, да распусте новосадску црквену општину. Пошто налог комесарчића проте Ћирића није управа општине ни у обзир узела, јер Лукачеве и Тисине комесарчиће не признаје, то су се комесарчићи састали јуче у седницу, да реше и то питање. Епископу Шевићу јако се жури, јер је „Пестер Лојд“ пре два дана најозбиљније позвао епископе, да строго поступају против непослушних општина, а зна се, да је за српске епископе порука оних око „Пестер Лојда“ строга заповест, коју они као верни пандури морају извршити. Како чујемо, бачки комесарчићи решили су, да траже *брахијум* и помоћу оружане силе да одузму управу општине од оних, који су њоме управљали на основу народног поверења.

Главна скупштина друштва за српско народно позориште.

Редовна годишња скупштина друштва за српско народно позориште држаће се у Новом Саду, у суботу 1. (14.) децембра 1912., у 10 часова пре подне, у дворани Матице Српске. За 10. (23.) новембар о. г. сазвана скупштина није се могла одржати, што се уставом прописани број чланова није био искупио. Свака општина или правна особа у смислу чл. 4. устава друштвеног има као члан овог друштва право да бира на 200 К прилога 1, на 2000 К 2, а на више од 2000 К 3 заступника. Дневни ред остаје исти, који је био у пређашњем позиву оглашен.

Детективи на делу.

Од једног пријатеља примили смо ове редове: Српски крајеви у Угарској преплављени су детективима. По Бачкој путује и цуња неки Јосиф Пап, повереник краљ. уг. пограничног редарства из Новог Сада. (Papp József újvidéki m. kir. határrendőrségi biztos) Обилази српска, буњевачка и словачка места, те већином од мађарских — по могућству државних — учитеља тражи информације о држању српског народа, свештеника и учитеља Остављају им *шест* питања с тим, да на иста у року од 8 дана поднесу извештај звању кр. уг пограничног редарства у Нови Сад Посећању прибележићу овде некоја: Колико има Срба у опћини и какав је душевни расположај у њих према овој монархији? — Да ли се скупљају? — Какве изразе (називе) употребљују за Мађаре? — Какво је држање српског свештеника и учитеља? — Да ли су купили прилоге за Србе рањенике, колику су своту скупили, да ли су поштом послали или лично однели? — Сваком приликом покаже и легитимациону исправу своју са сликом, у којој је нарочито истакнуто, да може и приликом путовања по жељезничким колима истраживати.

Српски шпијони?

„Аз Ујшаг“ јавља, да су сегединском државном одветништву предата два Србина, Бранислав Бранијевић и Жива Спајевић, који су наводно новосадски становници. Дописнику тога листа није могао државни одветник да даде никакво објашњење обзиром на владину наредбу, која је ових дана изишла.

Полицијска објава о вожњи кроз Петефијеву улицу.

Да би се избегли несрећни случајеви, овдашња полицајна капетанија је наредила, да теретна кола не могу возити Петефијевом улицом Исто тако и автомобили, фијакери и остала кола не треба да возе Петефијевом улицом. изузев ако тамо имају кога да довезу или отуда да га извезу.

Ухапшен због дражења.

„Келети Ертешите“ добио је из Пожуна овај извештај: Данас је ухапшен пешадијски каплар Штефанек, који је међу војницима продавао белеге од четири и шест потура у корист српског Црвеног Крста и за време скупљања најбешње дражио против Мађара.

Време.

По извештају будимпештанске метеоролошке станице очекује се температура око тачке смрзавања, а на многим местима киша.

Брзојави „Застави“.

Стигли 29. новембра.

Угарски сабор.

Будимпешта. Приликом расправе о прорачуну говорили Хегедиш и Гисвајн, Раднаји и други. Румун Михаљи позива већину, да учини крај садашњем незаконитом стању (председник га опомиње да поштује угарски сабор). Румунски посланици нису долазили у сабор, јер нису хтели да се изложе председничкој самовољи, која се ослања на оружанусилу. (Председник га опомиње на ред) Угарске народности браниће своју домовину, ако дође у опасност. (Одобравање) Изјаву министра спољних послова гледе чувања интереса Румуније узимају Румуни на повољно знање Изјава удружене опозиције и неких листова против Румуније није родољубива. Влада је дужна, да у сабору успостави редовне прилике, а то ће постићи само уважањем општег бирачког права са тајним гласањем.

Демонстрације у Бечу.

Беч. Прошле ноћи немачки и талијански ђаци пред Дајчмајстеровим споменником певали химне. Један ђак држао родољубив говор, који је поновљен на талијанском језику. Пошто се отпевала народна химна, клицало се: Живела Аустрија и њена династија! Живела Италија!

Догађаји у аустријском сабору.

Беч. У седници саборској говорио Хрват Лагиња врло дуго. У скупу страначких старешина пријавио министар председник Штирк, да ће се поднети сабору три законска предлога: о асентацији коња, о помагању породица, чији издржаваоци буду мо-

билизирани и законски предлог о обвези приватних особа и општина за убикације и превозна средства у случају мобилизације, па моли да их сабор брзо прихвати. Решено је, да се даље проширење дневног реда не дозволи.

Хрватско-српска коалиција.

Будимпешта. У хотелу Континенталу искупили су се многи бивши посланици хрватско-српске коалиције. Сазвао их је др. Душан Поповић, да се договоре о приликама у Хрватској и Славонији и о спољашњој политици.

Политички положај у Европи.

Кенигсберг. (Пруска.) Врховно председништво примило је телеграм од државног канцелара, којим препоручује умирење узбуђеног народа због тобожњих припрема за рат у Пруској и Русији. Вести о томе нису истините, јер се не предузимају никакве изванредне мере, а нема вести о било каквим ванредним мерама у Русији.

Лондон Рајтеров биро изјављује, да међународни положај не даје повода ни за какав песимизам, јер се политички положај побољшава.

Траже српску војску и власт.

Београд. Српским властима стижу многе депутације из Македоније молећи да војска окупира њихова места и успостави ред. У свакој од тих депутација било много Турака и босанских исељеника.

Турци код Јањине.

Београд. Све турске чете, које су се разбегле из Битоља и Македоније, искупиле се код Јањине, где их има 50 хиљада. У Београд доведено 5000 битољских заробљеника.

Забрањени листови.

Београд. Свима листовима забрањен улазак у Аустроугарску.

Битка код Везирова Моста.

Призрен. (*Од нашег извештача*). *У борби код Везирова Моста са Арнаутима погинуло свих шест Срба Војвођана, већином Сремаца: кафеџије Живан Бошњаковић, Милан Деспинић, ратари Милан Ђурђаковић, Мита Јосимовић, Сава Камберовић и Милан Божић, руски ратни дописник Андреја Марковић Црногорац, још 10 Црногораца, један Босанац, 1 Старосрбијанац, рањена 4 Црногорца, сви из чете бившег црногорског министра Гатала. Чета се даље пробила.*

Продирање српске војске.

Београд Листови јављају, **да је српска дринска дивизија заузела Елбасан, Тирану и Драч.** *Образован нови округ приморски са седиштем у Драчу.* Досада на освојеном земљишту образовано 11 округа, **а целокупно освојено земљиште 76 хиљада квадратних километара.** Нови окрузи су битољски, приморски и охридски. Битољски начелник је Бранислав Нушић.

Србија и политички положај у Европи.

Београд. *Општи положај се овде пресуђује мирно,* нарочито под утиском саопћења „Норд-Дајче Цајтунга“, да је Немачка предузела посредовање. *Србија своје становиште у питању излаза на море наравно не мења ни у чему, јер сматра то животним питањем* али у питању автономије Албаније препушта одлуку споразуму великих сила, надајући се тиме са своје стране задовољити жељама за мирно решење спорних питања.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Нови Сад, 29. новембра 1912. године.

Пшеница прве каквоће 22 К — п. до — К — п
Пшеница нова 21 К — п. до — К — п.
Пшеница средња 20 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша — К — п. до — К — п.
Наполица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари 16 К — п. до — К — п.
Зоб нова 17 К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 20 К — п. до — К — п.
Кукуруз у клипу нов 10 К — п. до — К —
Маст 188 К — п. до К — п.
Сланина 180 К — п. до — К — п.
Сланина паљена 180 К — п. до — К — п.

Све од сто кила.

Свињи угојени тешки 124 до — п.
Свињи средњи . . 120 до — п.
Свињи лаки . . . 100 до — п.
Теоци К 1·— по кили.
Овци 30—40 К пар.
Јагњци 20—30 К пар.

*

Недељни вашарски извештај из Беча.

Свињски вашар 26. новембра.

За данашњи вашар било је пријављено 21.330 комада Дотерано било 10.588 комада пољске и 9538 ком. мађарске пасмине, свега 20.126 комада Вашар би лош. Цене су биле: прима свиње од 137 до 141 пот., средње 128—134, лаке 114—122 сремске 124—134, старе 114—124. пољске 80—124 потуре по кили живе ваге без потрошарине.

Марвени вашар 25. новембра.

Дотерано 2046 комада угојених волова и сапаше 822 ком бикова и крава, свега 2868 комада. Вашар био лабав. Цене: Швајцерски прима од К 122 до 134, средњи 112—120, мађарски прима 106 до 110, средњи 98—104, лошији 80 - 94, бикови 76—108, краве 44—70 босански 60—80 круна по 00 кила живе ваге без потрошарине.

ПРИПОСЛАНО.*

Г. Мирку Булићу, пароху у Борову.

И по трећи пут, према оној: трипут Бог помаже .... ево Вам прилике, да ме „на лој“ утучете! И по трећи пут ево позивате се *одлучно*, да ме *најозбиљније* на одговорност позовете пред *којигод хоћете форум*, односно да јавно опровргнете ово:

Иако сте ме као мој негдашњи „најбољи пријатељ“ (на част Вам и с белим лу ом таково „пријатељство“) управо *довукли* овамо *поновно* за учитеља, данас ме не можете *жива* овде гледати, — мене, који у своме начину живота ни у ком погледу нисам рад ићи Вашим стопама! А зашто ме *баш сада* тако мрзите?! Не можда зато, што ја ма у ком погледу нисам на свом месту. Напротив — зато ми баш из све снаге и гледате на сваком кораку ногу подметати, што сам рад да будем у сваком погледу на свом месту, јер то је одвећ противно Вашим рачунима! А *сада* сматрате, да је за Вас *најподеснији моменат* за то?! Та Вама је школа, просвета народна, свесност, обавештеност и трезвеност Ваше „паствe духовне“ *најмржа* ствар. грдно (нужно) зло, те рђава залога за Ваше интересе и начин живљења!... Ви бисте волели, да и школа стоји у Вашој *не одвећ часној* служби!... Па да где да се тражи извор толике *садање* Вам мржње? Ево у овоме:

1,) — Ви сте, — захваљујући својим садањим приликама, — Бог зна како *(по сваку цену)* рад, да наместите овде свога нећака г. Перу Ђорђевића, сад. учит. у Острову (било то на моје, било — за први мах — на учитељичко, било на евентуално скорашње (?!) треће учитељ. место, ма и на рачун села!) Борово имаде, уверен сам, за п н. г. нећака Вам врло много привлачне снаге и осим ових худих 9—10 так јут земље. — 2.) Ви у мени гледате, наравно, највећег противника и сталну сметњу Вашем начину живовања, који Вам не може *одвећ на дику и част служити*! — Него чујте ме ово: Стављам Вам овај предлог, погодбу и цену, у нади, да ћете радо усвојити:

Утучете ли *коначно* Ви мене „на лој“, ја ћу *лојално* повући из тога конзеквенције и — *одмах* идем и без икакова притиска одозгор *заувек* из Борова! Али и обратно: Не узмогнете ли **Ви** то учинити, но **ја** онда желим и *тражим најодлучније*, да **Ви** исто тако учините, т. ј. да **Ви** селите *заувек* са Ваше негдашње дедовине — одавде! — Или иначе седите потпуно на миру од свега као и дотле толике године! Будите мањи од макова зрна, знајући, да „чистом образу мало воде треба“. као и то, до Ви мене нигда не можете *морално победити*, да ли једино *побеђен бити*! Tertium non datur! Пристајете ли на ову погодбу и цену?! Ком ћете се привољети царству?!...

Audiatur et altera pars — veritatis causa!...

Борово, 11./24. XI. 1912.

СТ. Д. ТОЛИЋ, срп. нар. учитељ

* За ствари под овом рубриком не одговара уредништво ни у ком погледу. Пр. ур. „Заставе“.

ПОМОДНА МАНУФАКТУРНА
- И ПАМУКА ТРГОВИНА - -
филијала
ЈОВАНОВИЋА и ПЕТРОВИЋА
У ШИДУ
потребује 2 помоћника, који треба да су добри и самостални продавци. Ступање одмах. Плата фикс. 1894 1—3

СТЕЧАЈ.

Српска православна црквено-школска општина новосадска овим расписује стечај на једно стипендијско место за слушаоце технике из задужбине народних добротвора *Луке Миланковића* и сестре му *Марије Петровићке* у износу од годишњих 1000 круна, а издаје се у 10 месечних оброка.

Молби ваља приложити крштено писмо, лекарску сведоџбу, сведоџбу о свршеним наукама и сведоџбу сиромаштва.

Молбенице ваља поднети потписаном председништву најдаље до 1. јануара 1913. год. по нов. кал.

Из седнице месног црквеног одбора држане у *Новом Саду* 4 (17.) новембра 1912. год. 1885 1—3

Ђорђе Петровић перовођа. **Др Коста Хаџи** председник.

НОВО ИЗДАЊЕ ОПШТИНСКОГ ЗАКОНА ЗА УГАРСКУ

Изашла је из штампе нова књига:

УГАРСКИ ОПШТИНСКИ ЗАКОН

XXII. законски чланак од 1886. са важнијим другим законима, наредбама и одлукама.

ЦЕНА 3 КРУНЕ

ко пошаље у напред К 3·10 добива књигу бадава поштарину.

За живот грађана је од највеће важности општинска самоуправа. Да би се грађани могли њоме користити, потребно је, да знају своја права и дужности, али и да познају дужности и права општинских органа. Због тога треба сваки грађанин да проучи општински закон, који се налази у овој књизи протумачен начелним одлукама и министарским наредбама. Књига се може добити само код издавача 1472 10-20

МИЛАНА ИВКОВИЋА
књижара у НОВОМ САДУ

Meinl-Gyula

увоз каве

Нова филијала

у Новом Саду

Кошут Лајошева ул. бр. 35.

1696 4—15

Ново! **ФРАНЦУСКИ ЉУБИЧИЦЕ КРЕМ!** Ново!

Тамо употребом Француске Љубичице Крема може се постићи лепо лице меко, чисто, аело као снег, за 2—3 дана добива се **најлепше лице** како младе, **тако и старије.** Утамањује бубуљице, пеге и сву другу нечистоту, на лицу, потпуно нешкодљив може се и на дану употребљавати јер се одмах упије и не сија се и није нужно пудер употребљавати. — Једини произвођач **Милан Ивачковић** Лекарница код Св. Јована Велика Кикинда (Nagykikinda). Цена је 1 тегла 1 круна ко поручи 6 тегле шаљем франко. Препродавцима дајем рабат велики. Сем тога праве Леманове помаде по упутству самог др. Лемана, тегла 1 К

1334 12—

Електрична штампарија дра Св. Милетића у Новом Саду.